



# **Bibliotek Värmland- med låntagaren i centrum**

**Rapport**

**Sammanställd av  
Ingalill Walander Olsson, projektledare**

2005-04-04

[www.lansbiblioteket.se](http://www.lansbiblioteket.se)  
[www.bibliotekvarmland.se](http://www.bibliotekvarmland.se)

Inledning / bakgrund	2
Sammanfattning	2
Syfte	4
Mål	4
Projektorganisation	5
Genomförande / metodik	5
Resultatbeskrivning / måluppfyllelse	8
Slutsatser	11
Framtiden	12
Konferenser	13
Bilagor	13

### **Inledning / bakgrund**

Biblioteken i Värmland har under nästan två års tid arbetat tillsammans i projektet Bibliotek Värmland. Det fanns redan tidigare en tradition av samarbete mellan de olika bibliotekstyperna beträffande kompetensutveckling, lån av böcker mellan biblioteken via samsöksfunktionen Wermsök, transporter och gemensamma chefsmöten där även Läns-AV-centralens chef har deltagit.

Den starka viljan till och erfarenheterna av samarbete i länet ville vi nu ta tillvara och vidareutveckla genom samverkansprojektet "Bibliotek Värmland". Vi ville finna långsiktiga praktiska lösningar som främjar samarbetet för användarnas bästa. Brukarperspektivet skulle vara det centrala i vårt arbete.

Länsbiblioteket i Värmland har i samverkan med länets samtliga kommunbibliotek, Universitetsbiblioteket i Karlstad, Sjukhusbiblioteket och AV-centralen ansökt om och beviljats medel från Finansdepartementet för att anställa en projektledare för att genomföra "Bibliotek Värmland".

Projektledarens uppgift skulle vara att föra en dialog med kommunbiblioteken och övriga offentliga bibliotek i Värmland, finna samarbetslösningar på en rad frågor och att skriva delutredningar. Projektledaren skulle också i samarbete med länsbiblioteket arbeta för att genomföra hållbara långsiktiga lösningar i praktiken.

### **Sammanfattning**

Syftet med projektet har varit att genom samverkan mellan de offentliga biblioteken (oberoende av huvudman) och Läns-AV-centralen uppnå ett bättre resursutnyttjande för användarnas bästa. Brukarperspektivet har varit centralt i vårt arbete och det övergripande målet har varit att öka kvaliteten på biblioteksservicen i Värmland.

Arbetsättet har varit processinriktat och har bidragit till ett stort engagemang för Bibliotek Värmland-tanken. Det något okonventionella arbetsättet med arbetsgrupper som jobbat med de olika projektmålen istället för att projektledaren arbetat som ensamutredare har gjort att förslag och förankring löpt parallellt. Därmed har vi vunnit förtroende som är väsentligt i ett utvecklingsarbete.

De besök som vi från Länsbiblioteket gjort hos länets alla bibliotekspersonalgrupper två gånger för att ta in synpunkter och idéer för projektarbetet har också varit mycket viktiga i processen.

*Kom till ett bibliotek och du får tillgång till alla!*

Denna slogan sammanfattar det arbete som lagts ner bland bibliotekspersonalen i Värmland för att ge en förbättrad service till besökarna på länets bibliotek.

En utökad samverkan mellan Läns-AV-central och kommun-, sjukhus- och universitetsbibliotek har givit följande konkreta resultat:

*Man kan använda samma lånekort vid alla bibliotek.*

*Man kan lämna tillbaka lånade böcker på valfritt bibliotek i länet.*

### [www.bibliotekvarmland.se](http://www.bibliotekvarmland.se)

Detta är en ny ingång till de värmländska bibliotekens samlade resurser och vänder sig till allmänheten. Här hittar man:

- *Alla offentliga bibliotek i Värmland.*
- *Wernsök* – där man kan söka i länets alla bibliotekskataloger samtidigt.
- Förteckning över *databaser* som finns på de olika biblioteken.  
*EBSCO* är en amerikansk databas som innehåller artiklar i fulltext (artikeln går att läsa direkt på skärmen) från ca 1200 tidningar och tidskrifter och som ger hänvisningar till artiklar i ytterligare 1500.  
Har man lånekort på något av de värmländska kommunbiblioteken eller sjukhusbiblioteket kan man logga in med de 11 första siffrorna på lånekortet.
- *PION* – en databas med *patientanknytning*. Bor man i Värmland kan man kostnadsfritt beställa lån eller kopior av materialet.
- *E-böcker*. Låna en e-bok hemifrån och ladda ner den till din dator eller handdator. Folk- och sjukhusbiblioteken i Värmland erbjuder gratis lån av e-böcker med hjälp av lånekortet. När lånetiden är slut lämnas boken tillbaka automatiskt.
- *E-musik* – *klassisk*. Nu kan man ladda ned musikfiler hemifrån med hjälp av lånekortet. Det är klassisk musik i mp3-format som erbjuds i samarbete med förlaget e-classical. Dessa har inte någon bestämd lånetid och finns kvar på datorn tills man väljer att radera dem.
- *Månadens författare*.
- *Nyhetsarkiv*. Bokrecensioner och nyheter med anknytning till böcker och läsning.

*DVD och CD-böcker till utlån genom inköpsamarbete.*

Biblioteken i Arvika, Hagfors, Kil, Sunne, Säffle och Årjäng har tillsammans med Läns-AV-centralen samarbetat kring inköp av spelfilmer på DVD. 175 nya filmtitlar kan på detta sätt erbjudas låntagarna i dessa kommuner.

Låntagarna i Eda, Filipstad, Grums och Säffle kan på samma sätt välja bland 130 nya CD-böcker .

*Bibliotek i Värmland – en helsida i telefonkatalogen*

Genom samarbetet finns nu alla offentliga bibliotek samlade på de rosa sidorna i telefonkatalogen för länet. Sök under "Bibliotek i Värmland".

---

Slutsatser som vi dragit är att vi sett positiva resultat av gruppprocesserna. Själva processen har kanske varit viktigare än de konkreta resultaten. Vi har också upplevt att när vi fastnat i

diskussionerna kring detaljlösningar har det förlösande varit att vi flyttat fokus tillbaka till användaren.

Projektet Bibliotek Värmland och främst vårt arbetssätt har väckt intresse i omvärlden och vi har bjudits in för att berätta om våra erfarenheter vid konferenser både i Sverige och övriga Norden och vid länsmöten.

## **Syfte**

Sedan tidigare finns en samverkan mellan kommunbiblioteken, länsbiblioteket och universitetsbiblioteket beträffande kompetensutveckling och lån av böcker mellan biblioteken. Idag upplever varje kommunbibliotek att det blir allt svårare att hinna med alla krav som ställs. Media- och personalanslag har krympt i många kommuner och man upplever problem med att bemanna diskarna, hinna svara i telefon och andra löpande uppgifter. Öppettiderna minskar och de nya böckerna blir allt sällsyntare. IT-tekniken har förändrat mycket på biblioteken och de små kommunerna har på ett helt annat sätt en teoretisk möjlighet att ge avancerad informationsservice. Antalet studerande har ökat kraftigt liksom de som studerar på distans vid något universitet eller högskola. Alla studerande är stora användare av bibliotek. Skolans arbetssätt har förändrats så att eleverna mer ska söka fram svaret själva (problembaserad inläring).

Allt detta gör att biblioteken har fått utökade uppgifter, trycket har ökat men resurserna har minskat. Kan biblioteken behålla kvaliteten genom att samverka över kommungränserna i ett "Bibliotek Värmland"? Detta ville vi utreda och arbeta för att förverkliga under två år. Vi ville finna praktiska lösningar som främjar samarbetet. Formella och informella hinder skulle undanröjas. Vi tror att det är möjligt att tillhandahålla ett bredare bokurval, fler exemplar av talböcker, bättre datakataloger, fler databaser och bättre utnyttjad specialistkompetens genom att arbeta i ett formaliserat nätverk av bibliotek. Genom samverkan skulle vi kunna uppnå synergieffekter och bättre resursutnyttjande. Målet var att skapa ett "Bibliotek Värmland" med gemensamma värderingar, och med högsta möjliga kompetens och samordning av resurserna för användarnas bästa.

## **Mål**

### *Övergripande mål*

Ökad kvalitet på biblioteksservicen i Värmland genom skapandet av ett "Bibliotek Värmland" med gemensamma värderingar och med högsta möjliga kompetens och samordning av resurserna för användarnas bästa.

### *Projektmål*

- Gemensamma mediainköp
- Gemensam produktion av talböcker
- Gemensam datakatalog
- Gemensamma nyhetslistor
- Samverkan om databaser och andra elektroniska resurser
- Gemensam ingång till de elektroniska resurserna
- Gemensam bibliotekariekompetens
- Gemensamt lånekort

### *Prioriterade arbetsområden 2003 – 2004*

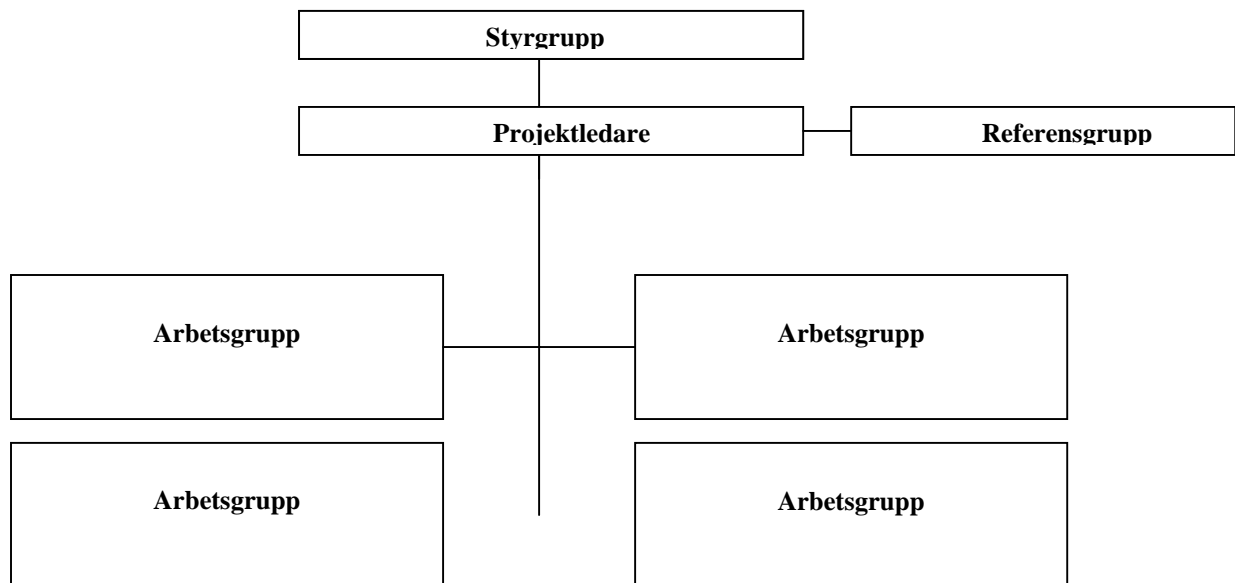
Mediafrågor

Samverkan om databaser och andra elektroniska resurser

Gemensam ingång till de elektroniska resurserna  
Gemensamt lånekort

## Projektorganisation

(Se bilaga 1)



### Genomförande / metodik

Den 1 maj 2003 började jag min anställning som projektledare för samverkansprojektet ”Bibliotek Värmland – med låntagaren i centrum”.

Jag kommer här att kronologiskt beskriva den arbetsprocess som lett oss fram till dagens engagemang för Bibliotek Värmland-tanken.

#### *Processinriktat arbetssätt*

Samverkansprocesserna kan illustreras i form av en trappa där alla steg är lika viktiga för att nå ett varaktigt och framgångsrikt resultat.

*Samvete-* Finns viljan till samverkan?

*Samtal-* Dialog och lyhörddhet.

*Samsas-* Acceptans för skillnader.

*Samsyn-* Ideologi, mål, gemensam värdegrund.

*Samråd-* Öppenhet och tillit.

*Samordna-* Kunskapsöverföring.

*Samarbete-* Test av konkreta samarbetsmetoder.

*Samverkan-* Strukturera långsiktiga gemensamma mål.

Denna trappa måste fungera inom och mellan de organisationer som vill samverka. Det är en process som tar tid och man måste kanske gå upp och ner i trappan flera gånger.

Min uppgift som projektledare var att utreda och genomföra Bibliotek Värmland. Jag skulle föra dialog med kommunbiblioteken och övriga offentliga bibliotek i Värmland, finna samarbetslösningar på en rad frågor och skriva delutredningar. Utöver detta skulle jag också i samarbete med länsbiblioteket arbeta för att genomföra hållbara långsiktiga lösningar i praktiken.

Vårt arbetssätt är kanske något okonventionellt eftersom det normala varit att jag gjort en utredning i samarbete med bibliotekscheferna och sedan presenterat förslag som skickats på remiss till biblioteken.

Eftersom bibliotekspersonalen då inte varit delaktig under utredningstiden skulle man i så fall ha haft en stor del av förankringsprocessen kvar.

Genom att istället ta hjälp av bibliotekspersonal på de olika biblioteken genom arbetsgrupper har arbetet med förslag och förankring löpt parallellt och därmed har vi vunnit både tid och förtroende. Det sistnämnda är för mig det allra viktigaste

För min del är jag övertygad om att samverkan måste få ta tid, det måste få vara mycket prat i början och alla måste inse att man inte kan vinna på allting alltid. *Men alla vinner!*

Man behöver få tid att reflektera över konsekvenser av nya åtaganden och detta måste man respektera.

Hur började vi då arbetet med Bibliotek Värmland?

#### *Bibliotekschefsmöte 4 juni 2003*

Tema för detta möte var Bibliotek Värmland och jag presenterade då mina tankar inför uppgiften som projektledare.

Ett förslag till projektorganisation lades fram och mottogs positivt av cheferna.

För att begränsa arbetet till det första projektåret krävdes en prioritering bland de åtta projektmålen och cheferna valde följande fyra arbetsområden:

- gemensamt lånekort
- gemensamma mediafrågor
- samverkan om databaser och andra elektroniska resurser
- gemensam ingång till de elektroniska resurserna

Vid detta möte blev jag starkt i min tro på att vi hade en mycket bra grund för samverkan i Värmland eftersom det redan fanns ett samarbete mellan olika bibliotekstyper, samverkan skulle kanske bli vår överlevnadsstrategi och viljan till samverkan var och är fortfarande stark.

#### *Temadag om bibliotekssamverkan 22 augusti 2003*

Bibliotekscheferna inbjöds till ett chefsmöte med temat bibliotekssamverkan.

Jag presenterade ett förslag till projektplan med följande rubriker:

Bakgrund och syfte

Målsättning

Prioriterade arbetsområden 2003-2004

Projektorganisation

Roller. Här definieras de roller som styrgruppen, projektledaren, referensgruppen, arbetsgrupperna, biblioteken och Länsbiblioteket ska spela.

Ekonomi

Åtgärds- och tidplan.

Projektmedarbetare från ”Biblioteket Östfold” gästade oss och berättade entusiastiskt om det lånesamarbete som utvecklats under året inom ramen för deras projekt.

#### *Besök hos länets alla bibliotekspersonalgrupper*

Vi bestämde också att vi från Länsbiblioteket skulle besöka länets alla bibliotek för att träffa personalgrupperna för att i ett tidigt skede ta in synpunkter och idéer som kunde vara av värde i det fortsatta projektarbetet.

Det är viktigt att all personal får ett förhållande till projektet eftersom det ju gäller alla och flertalet ju inte är med i någon arbetsgrupp. Det ligger ett ansvar hos alla projektdeltagare att fortplanta idéerna bland sina arbetskamrater så att vi hjälps åt att se till att Bibliotek Värmland blir en folkrörelse bland biblioteken i länet.

#### *Styrgruppsmöte 8 september 2003*

Det första styrgruppsmötet ägde rum den 8 september och då antogs projektplanen.

Styrgruppen gav oss också i uppdrag att se på vilka hot och möjligheter som kunde finnas för biblioteken i Värmland. Eftersom Länsbiblioteket drev ett projekt i ämnet omvärldsbevakning med Katarina Kristoffersson som projektledare ville vi koppla ihop de båda projekten. Några bibliotekarier i länet hade gått en 5-poängskurs i ämnet omvärldsbevakning och vi ville se om vi kunde använda de nyförvärvade kunskaperna för att göra en analys av framtiden för biblioteken.

#### *Avspark med stor uppslutning 21-22 oktober 2003*

På Hotell Selma Lagerlöf i Sunne samlades den 21 – 22 oktober alla nybildade arbetsgrupper som bestod av personal från kommunbibliotek, universitetsbibliotek, sjukhusbibliotek och AV-Central med den gemensamma nämnaren att alla skulle jobba aktivt med samarbetslösningar över länets biblioteksgränser.

Alla hälsades välkomna av kommunfullmäktiges ordförande Inga-Lill Junedahl som pratade varmt för litteraturens roll i våra liv.

Jag som projektledare för Bibliotek Värmland, berättade om arbetet i projektet hittills och betonade att det är viktigt att projektet tillhör biblioteken och inte främst Länsbiblioteket. Det är Länsbiblioteket som ska driva frågan men förslagen ska komma från biblioteken själva.

Länsbibliotekarie Anna Christina Rutqvist talade om marknadsföringsaspekten för Bibliotek Värmland och alla närvarande fick möjligheten att skriva ner och försöka formulera sin bild av vad projektet ska stå för.

(Se bilaga 2 – ”Gemensam plattform för Bibliotek Värmland”)

”Biblioteket Östfold” representerades av Anne-Berit Brandvold, Annette Kure och Heidi Ryan, tre bibliotekarier som alla jobbat mycket aktivt under ett års tid med ett liknande samarbetsprojekt. Deras berättelse om hur de jobbat resultatriktat och verkligen kommit fram till nya lösningar imponerade på många av oss.

Från Länsbiblioteket i Östergötland fick vi höra Kerstin Olsson och Mona Quick berätta om en utredning om möjligt samarbete mellan biblioteken i Östergötland. För oss här i länet är detta ett mycket matnyttigt arbete som är gjort och som vi säkert kan ha stor hjälp av.

I östra Värmland pågår också ett nyligen startat samarbetsprojekt tillsammans med Karlskoga, Degerfors och Hällefors och Helesine Taylor och Jan Christersson berättade om detta.

Vi fick också en utblick över hur man kan samverka på olika sätt och exempel från andra samarbetsområden genom att vi gästades av Birgitta Modigh från Statens Kulturråd och Ingrid Olmänder van Erk från Svenska Kommunförbundet.

Som avslutning på konferensen diskuterade alla nybildade arbetsgrupper "sina" arbetsområden och genom gruppernas brainstorming kom många intressanta idéer fram.

## **Resultatbeskrivning / måluppfyllelse**

### *Arbetsgrupper*

Arbetsgrupper för vart och ett av de prioriterade arbetsområdena bildades bland länets bibliotekspersonal. Enligt projektorganisationen fanns från början styrgrupp, referensgrupp och en arbetsgrupp för vart och ett av de prioriterade områdena media, elektroniska resurser, lånekort och portal.

Efter hand som projektet framskridit har ytterligare fyra grupper bildats

- DVD
- marknadsföring
- magasin
- omvärldsanalys

Inte minst när vi varit ute hos personalgrupperna på biblioteken har det kommit önskemål om nya grupper som man anmält intresse för. De olika bibliotekstyperna men också de olika personalkategorierna bibliotekarier, assistenter och chefer har varit representerade i grupperna.

### *Mediagruppen*

Gruppen har inriktat sig på att fördjupa det lånesamarbete som växt fram mellan biblioteken under de senaste åren.

Sökfunktionen "Wermsök" där man samtidigt kan söka i länets olika bibliotekskataloger gör det möjligt att snabbt få en överblick över titlar som finns på länets bibliotek.

Mellan biblioteken i länet har sedan länge funnits en generös attityd till lån mellan kommunerna och detta lånesamarbete har växt fram efter hand genom åren. Den bärande tanken har varit den att det är lättare att låna in om man är generös när man lånar ut.

Enligt 2003 års fjärrlåneenkät för nio mellansvenska län är genomsnittssiffran för lån mellan kommunerna 6 %, men Värmland uppvisar här den högsta siffran 13 %. Av beställningarna klarades 74 % av inom länet.

En ökad samverkan genom fördjupning av detta samarbete är ett sätt att förverkliga målet för samverkansprojektet "Bibliotek Värmland – med låntagaren i centrum" som är att värmlänningen ska få ett större utbud och en ökad kvalitet på sin biblioteksservice.

### *Lånekortsgruppen*

Att kunna använda samtliga lånekort på alla bibliotek i länet är målet.

Av praktiska skäl önskar sig många biblioteksbesökare att det skulle vara möjligt att inte behöva ha flera lånekort för att man lånar på flera ställen i länet. Detta möjliggörs genom att man får sitt kort registrerat och förbinder sig att följa respektive biblioteks låneregler.

Det är också en ekonomisk fördel för biblioteken eftersom man inte behöver lämna ut så många nya kort.



Möjligheter borde härmed öppna sig för fler tillfällighetsanvändare. Många tycker att det är onödigt att skaffa sig ytterligare ett lånekort om man vet att ens vistelse på orten är tidsbegränsad. När samma lånekort används i fler kommuner tas ett hinder bort för att använda biblioteket.

Bokmärke med information till dem som använder samma lånekort vid olika bibliotek togs fram.

#### *Portalgruppen*

Ett intensivt arbete har lagts ner för att ta fram innehåll i och organisation av biblioteksportalen [www.bibliotekvarmland.se](http://www.bibliotekvarmland.se). Portalen är en ingång till de värmländska bibliotekens samlade resurser och vänder sig till allmänheten. Den ska marknadsföra de värmländska biblioteken och poängtera det gemensamma. (se punkt 2 – Sammanfattning)

#### *Databasgruppen*

Gruppen har börjat arbetet med en regional plan för samarbete kring databaser. En vision, en policy och en metod för att arbeta med databaser i Värmland har tagits fram - ”Bibliotek Värmland - med låntagaren i centrum – 24-timmarsbiblioteket.” (bilaga 3) Detta arbete är en fortsättning på det som IVER-projektet som Länsbiblioteket driver sen tidigare och en av IVER-projektets centrala idéer är att öka användningsgraden av nättjänster på folkbibliotek genom personalutbildning.

#### *Magasinsgruppen*

Vid våra besök ute på biblioteken har frågan om magasinets roll i biblioteksverksamheten diskuterats och en arbetsgrupp bildats. Gruppen har utarbetat riktlinjer för magasinering i länets bibliotek (bilaga 4) och börjat arbeta med frågan om magasinverksamheten i länet kan förbättras genom att de olika biblioteken ansvarar för olika ämnesområden för att få ett bredare titelutbud.

Nio bibliotek har anmält intresse för att vara med i ett magasinöversök med delat ansvar.

#### *DVD-gruppen*

Länsbiblioteket erbjöd sex bibliotek möjligheten att delta i ett videoförsök som skulle gå till så att varje kommun + länsbiblioteket skulle lägga en summa var för att köpa in videofilmer tillsammans som man sen skulle låna mellan varandra för att till ett billigt pris öka utbudet för låntagarna.

Det var först till kvarn som gällde och vi fick in anmälningar direkt.

I praktiken gick det till så här:

Vart och ett av de sex biblioteken och AV-centralen anmälde en representant som skulle ingå i den arbetsgrupp som skulle göra urvalet. En förmiddag satt den här arbetsgruppen, alla med en imponerande filmkunskap, och lyckades komma överens om urvalet av de 150 DVD-filmer som skulle köpas in. Man valde DVD eftersom det ju ligger bättre i tiden.

Upphandlingen gjordes förstås av AV-centralen som har den allra bästa kompetensen på området så 150 filmer blev 180. Nu är filmerna ute på biblioteken och av detta kommer vi att kunna dra erfarenheter av arbetssättet med gemensamma inköp.

Detta var en bild av den samarbetsanda som råder mellan biblioteken och AV-centralen i Värmland.

Fyra kommuner har på samma sätt samarbetat kring inköp av CD-böcker.

### *Omvärldsanalysgruppen*

Den här gruppen har bildats efter att styrgruppen efterfrågat en analys av hur det kommer att se ut framöver för biblioteken i Värmland.

Arbetet med omvärldsanalysen för de värmländska biblioteken har pågått under vintern, våren och sommaren 2004. Arbetsgruppen har bestått av bibliotekarierna från de olika bibliotekstyperna som alla genomgått den högskolekurs i Omvärldsbevakning, 5 p, som Länsbiblioteket i Värmland anordnade under 2003. Gruppen har arbetat med omvärldsanalysen med utgångspunkt i de teorier om scenarioplanering som ingått i kursen. Omvärldsanalysen inleds med en kortfattad historik av det svenska biblioteksväsendet och en aktuell nulägesrapport från biblioteken i länet. Sedan följer en analys av de trender som gruppen anser vara viktiga under den närmaste 10-årsperioden. Trenderna, som kallas omvärldsfaktorer, har undersökts och analyserats och man har försökt att se vilka konsekvenser dessa faktorer kommer att ha för utvecklingen av biblioteken i länet. Omvärldsfaktorerna som gruppen har tittat på är ekonomi, demografi, teknik och upplevelsesamhället. Rapporten med titeln *Även det vi ska bevara måste vi förändra* avslutas med ett framtidsscenario *Bibliotek Värmland 2015* där man försöker ge en bild av hur de värmländska biblioteken ser ut år 2015.

Omvärldsanalysen har lagts fram för Bibliotek Värmlands styrgrupp i september 2004 och finns tillgänglig på Bibliotek Värmland-portalerna.

### *Marknadsföringsgruppen*

Denna grupp bildades efter att vi besökt biblioteken och pratat om Bibliotek Värmland-projektet. Sedan länge fanns insikten om att biblioteken behöver marknadsföra sig och tillkomsten av gruppen kommer sig av att man nu tyckte att vi hade ett bra tillfälle att gemensamt göra biblioteken mer synliga.

Den prioriterade målgruppen skulle vara beslutsfattare men det ansågs förstås viktigt att nå så många som möjligt.

Syftet var att förstärka den samverkan som redan var bra men som skulle bli ännu bättre.

Den första konkreta åtgärden var att beställa en gemensam helsidesannons under "Bibliotek i Värmland" på de rosa sidorna i länets telefonkatalog med adress, telefonnummer, www-adress och öppettider för kommunbiblioteken, sjukhusbiblioteken och Universitetsbiblioteket. Kostnaden delas nu mellan biblioteken.

### *Försöksperiod hösten 2004*

Arbetet 2003-2004 har utmynnat i en försöksperiod under tre månader från 1 september 2004 med mätning av transporttider, mätning av effekter av fritt återlämningsställe och studier av hur låneströmmarna går i länet.

Nytt från 040901 är att

- lånesamarbetet i länet fördjupas, transporttiderna undersöks
- ett lånekort kan användas på alla bibliotek i länet
- inga återlämningsrestriktioner, man kan lämna tillbaka där det passar bäst
- en portal för allmänheten som en gemensam ingång till de offentliga biblioteken i Värmland sjösätts

Förutom att vi gjort dessa mätningar har perioden också visat vilka problem och glädjemen som uppkommit och fungerat som vägvisare för fortsättningen av arbetet med lånesamarbetet och den fria återlämningen som nu permanentats.

En presskonferens med bevakning från länsstidningar, regionalradio och TV hölls.

Mediagenomslaget har gjort att biblioteken märkt ett positivt gensvar från allmänheten där man främst prisar det praktiska i att kunna "låna här och lämna där" och att man inte behöver ha så många lånekort.

## Slutsatser

### *Positiva resultat av påbörjade grupprocesser.*

Efter detta första år med Bibliotek Värmland tror jag att själva processen kanske är viktigare än de konkreta aktiviteterna. Jag har tyckt mig se att det finns ett egenvärde i att träffas över gränser i arbetsgrupperna, personliga kontakter skapas, man lär av varandra när man möts i ett gemensamt arbete och detta leder till tillit. Samarbete tar tid och det är först när man har respekt och tillit till varandra som konkreta aktiviteter växer fram. Någon sa i en grupp att vi genom arbetet i de här grupperna har fått ett nytt forum för lärande.

Vi har också upplevt att när vi fastnat i diskussionerna kring detaljlösningar har det förlösande varit att vi flyttat fokus tillbaka till användaren.

Generositet, delaktighet och integritet har varit våra ledstjärnor. Nätverksbiblioteket bygger på delaktighet från samtliga aktörer, samtidigt som varje lokalt bibliotek behåller sin profil och sin integritet. Men framförallt så bygger det på generositet.

Någon sa i en arbetsgrupp att det här arbetet som vi påbörjat kan vi ju inte stoppa eftersom vi fått så positiv respons från allmänheten. Syftet var att vi skulle komma fram till samarbetslösningar som skulle gynna biblioteksbesökaren. Efter det mediainteresse som Bibliotek Värmland blev föremål för i samband med starten av försöksperioden 1 september märker biblioteken tydligt att besökarna vet och tycker det är bra att man kan använda samma lånekort på fler ställen och lämna tillbaka där det passar bäst. Med tanke på det nya tillägget i bibliotekslagen som säger att biblioteken skall samverka så är biblioteken i Värmland på rätt väg.

Jag måste också få säga att det är en fröjd att få vara projektledare och få jobba tillsammans med alla dessa kunniga och engagerade biblioteksmänniskor. Kraften är enorm genom att så många är involverade och det är glädjande att se att styrkan i "Bibliotek Värmland" växer efter hand.

### *En regional biblioteksplan växer fram*

Genom det engagerade arbetet i olika arbetsgrupper har bibliotekens dagliga frågor belysts på många sätt och detta har i sin tur bidragit till att också våra utmaningar för framtiden kommit upp till diskussion.

Många tankar har tänkts som bildar pusselbitar i en kommande regional biblioteksplan som med det här arbetssättet förankras och byggs "underifrån".

Det är med glädje jag kan konstatera att Bibliotek Värmland har blivit den folkrörelse bland biblioteken i länet som vi såg framför oss vid vår temadag om bibliotekssamverkan i augusti 2003.

Tack vare detta stora engagemang är jag säker på att vi kan behålla kvaliteten på bibliotekens service trots att vi har minskade resurser. Det var från början det som var syftet med projektet och i denna anda kommer nu samarbetet att fortsätta.

## Framtiden

*Bibliotek Värmland-seminarium i Sunne 22-23 februari 2005 med alla Värmlands bibliotek representerade.*

Syftet med seminariet var att analysera höstens mätningar och planera Bibliotek Värmland-arbetet för resten av året.

För mig som projektledare var det mycket glädjande att se att alla bibliotek och länets AV-central var representerade. Det kändes bra som tecken på att Bibliotek Värmland-arbetet är viktigt och engagerande för biblioteken.

Seminariet inleddes av Region Värmlands kulturchef Ulla Forsgren som hälsade alla välkomna och gjorde en presentation av det regionala kommunalförbundet Region Värmland och dess verksamhet.

Nästa programpunkt var länsbibliotekarie Anna Christina Rutquist som engagerat berättade om sina visioner under rubriken "Bibliotek Värmland – tillsammans gör vi ett bättre bibliotek"

- 24-timmarsbiblioteket
- delad kompetens
- gemensamt biblioteksdatasystem?
- gemensam biblioteksplan
- upplevelser

Projektledaren gjorde sedan en tillbakablick genom en resumé av det Bibliotek Värmland-arbete som gjorts under 1½ år av de olika arbetsgrupperna. Jag betonade också att jag inte tror att det går att administrera fram samverkan uppifrån utan arbetet måste ske i nära samråd med de som praktiskt utför arbetet på biblioteken.

Som avslutning citerade jag vad en bibliotekschef sa på möte i december: "Bibliotek Värmland är ju biblioteken själva och Länsbiblioteket är samordnare". Det är också en bra sammanfattning av min syn på hur jag från början tänkt mig samarbetet.

Ina Huss från Länsbiblioteket presenterade de resultat som kommit fram av mätningarna under hösten

- transporttider
- var sker återlämning?
- vem lånar av vem?

Dessa resultat ligger nu till grund för det fortsatta lånesamarbetet i länet.

Gunnar Sahlin, riksbibliotekarie och chef för Kungliga Biblioteket talade på temat "Bibliotekens utveckling kräver samordning och gemensamma lösningar".

Helena Kettner Rudberg från Statens Kulturråd föreläste om hur man från statens sida ser på den kompletterande mediaförsörjningen – "En jämlik informationsförsörjning till medborgarna? Kompletterande mediaförsörjning i nytt ljus".

Anne-Berit Brandvold, projektledare för Biblioteket Østfold medverkade åter igen för att berätta om samarbetet där och hur man tänker gå vidare när projektet slutar.

Den resterande seminarietiden användes till gruppdiskussioner med fyra olika teman

- 24-timmarsbiblioteket
- lånesamarbetet
- upplevelser
- vilka arbetsgrupper behöver vi nu?

Gruppkonstellationerna var olika för de olika tillfällena vilket gjorde att diskussionerna breddades och riskerade därmed inte att gå i samma spår.

#### *Bibliotekschefermöte*

Efter seminariet har ett bibliotekschefermöte ägt rum där det beslutades att arbetsgrupper för följande teman ska finnas 2005

- lånesamarbete
- barn
- portal
- magasinssamarbete

#### *Ansökan om fördjupad samverkan*

En ansökan om fördjupad samverkan kring de teman som diskuterades vid seminariet har skickats in till Statens Kulturråd och BIBSAM.

### **Konferenser m m**

#### *Bibliotek Värmland-projektet uppmärksammat i omvärlden*

Vårt processinriktade arbetssätt har väckt intresse i omvärlden och vid följande tillfällen har vi inbjudits att berätta om arbetet med Bibliotek Värmland.

- Möte med Östergötlands bibliotekschefer i Vadstena
- Länsresa för Örebro Läns bibliotekspersonal och politiker
- Konferensen "Biblioteksdagarna" i Karlstad, "Bibliotek i samhälle och samverkan"
- Bok & Bibliotek i Göteborg
- NVBFs 6th Nordic Interlending Conference, Trondheim
- Mötesplats inför framtiden, Borås
- Bokmässan på Örebro Slott
- Small libraries – networking makes us stronger, Helsingfors
- BIN-seminarium, Härnösand

Utöver detta kommer två elever från bibliotekarieutbildningen i Lund att presentera och analysera Bibliotek Värmland-projektet i en magisteruppsats om bibliotekssamverkan.

### **Bilagor**

1. Projektorganisation (arbetsgrupper)
2. Gemensam plattform för Bibliotek Värmland
3. Bibliotek Värmland – 24-timmarsbiblioteket (databaspolicy)
4. Riktlinjer för magasinering

Läs mer om projektet

[http://www.lansbiblioteket.se/projekt/bibliotek\\_varmland.htm](http://www.lansbiblioteket.se/projekt/bibliotek_varmland.htm)

**Mediafrågor**

Britt-Marie Klinghagen, Universitetsbiblioteket  
Pia Bodinger, sjukhusbiblioteket  
Birgitta Jonsson, Kristinehamns bibl.  
Eva Fredriksson, Karlstads stadsbibl.  
Barbro Sjöstedt, Hagfors bibl.  
Anna-Stina Kapla, Torsby  
Monica Gustavsson, Länsbibl  
Gunilla Andersson, Sunne

**Portalgruppen**

Ulrica Elfgrén, sjukhusbiblioteket  
Jan Fröding, Filipstads bibl.  
Klas Bergquist, Grums bibl.  
Karin Andréasson, Hammarö bibl.  
Nina Larsson, Karlstads stadsbibl.  
Camilla Källgren, Länsbibl.  
Anna-Britta Nilsson, univ

**Videogruppen**

Sara Kvistblom, Arvika bibliotek  
Christina Pettersson, Hagfors bibl.  
Lena Hassellund, Kils bibl.  
Berit Wester, Sunne bibl  
Inger Hagegård, Säffle bibl.  
Merete Sörensen, Årjängs bibl.  
Ulf Olsson, AV-Centralen  
Ina Huss, Länsbibl.

**Magasinsgrupp**

Jimmy Jansson, Torsby  
Eva Näslund, Arvika  
Olof Andersson, Kristinehamn  
Bengt Åkerblom, Karlstad  
Berit Wester, Sunne  
Lena Westas, Forshaga

**Omvärldsbevakning**

Åsa Magnil, sjukhusbiblioteket  
Åsa Hansen, Karlstad  
Lennart Jansson, Eda  
Eva Björk, Säffle

**Referensgrupp-** länets bibliotekschefer.

**Gemensamt lånekort**

Anna-Britta Nilsson, Universitetsbibl.  
Anna Ersdotter, Hammarö bibl.  
Lena Börjesson, Arvika bibl.  
Anneli Zars Hedlund, Hagfors bibl.  
Ina Huss, Länsbibl.  
Lena Poignant, Karlstads stadsbibl.

**Databasgruppen**

Mirja Berggren, sjukhusbiblioteket  
Karl Gutenbrunner, univ.bibl.  
Stefan Crona, Säffle bibl.  
Ulla-Carin Stenberg, Arvika bibl.  
Ulrika Svensson, Hagfors bibl.  
Åsa Hansen, Karlstads stadsbibl.  
Karin Engström, Sunne  
Lisbeth Råman Ekengren, Länsbibl

**Styrgrupp**

AnnaChristina Rutqvist, Länsbibl  
Eva Arndt Kling, univ.bibl.  
Jan Schützer, sjukhusbibl  
Ulf Olsson, AV-Centralen  
Kerstin Hed, Karlstads stadsbibl  
Ulla Forsgren, Region Värmland

**Marknadsföringsgrupp**

Ina Huss, Länsbibl  
Mirja Berggren, sjukhusbiblioteket  
Johnny Hiller, Kil  
Lennart Jansson, Eda  
Gunilla Andersson, Kristinehamn  
Ann-Charlotte Krantz, Karlstad  
Peter Larsson, Sunne  
Inga-Lill Nilsson, univ.bibl

Eva Backström, Universitetsbibl  
Katarina Kristoffersson, Länsbibl

## **Bilaga 2**

### **GEMENSAM PLATTFORM FÖR BIBLIOTEK VÄRMLAND 031022**

Vid avsparken för projektet i Sunne fick alla närvarande möjligheten att skriva ner sina tankar kring det som känns gemensamt för Bibliotek Värmland.

Här följer resultatet av detta viktiga arbete:

#### **Föreslagna reklamslogans att visa på utställningskärmar :**

Bibliotek Värmland – det enda bibliotek Du behöver

Bibliotek Värmland – för att Du är värd det

Från dagis till universitetet – Bibliotek Värmland

En människa – ett kort – ett bibliotek

Bibliotek Värmland – en värmländsk informationsresurs för Dig

Bibliotek Värmland – x tusen böcker i 16 kommuner, på 3 sjukhus och ett universitet

Kom till ett bibliotek och Du får tillgång till alla – välkommen till Bibliotek Värmland

Vi vill göra det lättare för Dig som besökare på Bibliotek Värmland

- använd samma lånekort på alla bibliotek i länet
- lämna tillbaka på valfritt bibliotek
- Du får tillgång till ett större urval av böcker m m

Bibliotek Värmland –

- mångsidigt
- profilerat
- lokalt förankrat

men med samma mål –

- nöjda besökare
- hög service och kompetens

#### **Ovanstående slagord kan sägas vara en sammanfattning av följande förslag till innehåll i en gemensam plattform som framfördes av deltagarna i Sunne:**

Gemensamt lånekort i hela Värmland – alla bibliotekstyper

Lämna tillbaka på valfritt bibliotek

Större mediautbud – tillgång till fler böcker, databaser m m

Bättre utnyttjande av gemensamma databaser

Sök i alla kataloger samtidigt

Gemensamma transporter mellan biblioteken

Kortare väntetid på efterfrågat material  
Ökad gemensam kompetens i länet genom att biblioteken tar hjälp av varandra  
Profilering inom olika kunskapsområden  
Gemensam biblioteksportal för alla länets bibliotek  
Gemensamma riktlinjer för fjärrlån  
Låntagarna ska kunna beställa direkt på nätet

Gemensam marknadsföring ger ökad kraft i ett gemensamt budskap, dvs ett kraftfullare mediagenomslag  
Använd reklampelare, mjölkpaket, reklam-TV, Värmlandsnytt, Radio Värmland och dagstidningar

Bibliotek Värmland kan förgylla och kvalitetshöja kurser, konferenser, utbildningsdagar och mässor genom att ställa upp ett bokbord med bokomslagsutställning till.  
Samtidigt kan man informera om Bibliotek Värmland och bjuda på karameller med Bibliotek Värmland-omslag.



## Bilaga 3

### DATABASPOLICY FÖR BIBLIOTEKEN I VÄRMLAND

Fastställd av länets bibliotekschefer 040618

Bibliotek Värmland - med låntagaren i centrum – 24-timmarsbiblioteket

**Vision:** På samma enkla sätt som en låntagare kan nå alla värmländska bokbestånd genom Wermsök ska det på sikt bli möjligt att nå alla betaldata-baser i länet. Länkar till olika databaser skall finnas på Bibliotek Värmlands hemsida så att det blir enkelt att se vilka resurser som finns i länet. De som kan nås hemifrån med lånekort och pinkod skall särskilt framhävas. Bibliotek Värmlands mål är att så många databaser som möjligt skall kunna användas på detta sätt. För att förverkliga detta och ge den enskilde en enkel väg för sin informationssökning behöver alla bibliotekstyper samverka.

**Policy:** På samma sätt som biblioteken av hävd arbetar med frågor som bara kan besvaras med referenslitteratur ska man göra med frågor som bäst kan besvaras med hjälp av nättjänster.

Om en enskild låntagares fråga bara kan besvaras med hjälp av en elektronisk resurs som finns på ett annat bibliotek, skickas frågan dit. Detta kräver att bibliotekspersonalen kontinuerligt informerar varandra om vilka resurser som finns i länet och var de finns.

**Metod:** Varje bibliotek utser en person som ansvarar för informationen om det egna bibliotekets resurser till de andra biblioteken.

Folkbiblioteken är universitetsbibliotekets förlängda arm ut till de studerande. Vid behov kan folkbibliotekens personal delta i den information universitetsbiblioteket ger sina studerande. För att förbättra kunskapen om den kompetens som finns på de olika biblioteken bör personalen praktisera hos varandra.

En diskussionslista "Bibliotek Värmland" upprättas och ersätter "IVER"-listan och "Gymnasiebiblioteket" En sådan lista kan vara till nytta för samtliga grupper i projektet.

## **Bilaga 4**

### **Riktlinjer för magasinering i de värmländska biblioteken**

I första hand riktar vi in oss på facklitteraturen

Karlstads stadsbiblioteks bestånd utgör basen i det värmländska bokbeståndet men Värmlandsbiblioteken ska uppfattas som en enhet och alla böcker behöver inte finnas i Karlstad.

Innan man gallrar en bok ska man se efter i Wermsök om boken finns på något annat bibliotek 1-2 ex bör finnas i länet.

Om man tror boken är sällsynt i riket kan man höra med biblioteksdepån i Umeå om de vill ha den. Man kan skicka bokkort med post eller maila. De svarar fort.

Värmlandslitteratur bör finnas i 5 ex. Huvudansvar har Karlstad.

Värmlandslitteratur med mycket lokal anknytning sparas på resp bibliotek

Varje bibliotek bör ha ett ansvar för att bevaka om det förekommer skönlitteratur som på något sätt kan knytas till kommunen. I sådana fall bör man se till att något ex bevaras på kommunbiblioteket och att Kld informeras om att det finns värmlandsanknytning.

Bibliotek med specialinriktning ansvarar för den.

Facklitteratur som speglar en tidsanda bör bevaras i något ex.

Alla bibliotek spar de årsböcker etc som man vill ha kvar för att ge snabb service.

För övrigt är det frivilligt att gallra/maga. Varje bibliotek avgör naturligtvis själv hur man vill hantera sitt bokbestånd.

Samverkan i magasinering ska ses som ett verktyg i arbetet med bokbeståndet, det ska ge mod att våga gallra och tillförsikt att man alltid kan få låna från andra det man får efterfrågan på.